

Про бравого солдата Швейка та рівненське пиво

Опубліковано vse.rv.ua Чтв, 30/10/2014 - 11:33

Інформація з сайту: <http://vse.rv.ua/istoriya/1414661606-pro-bravogo-soldata-shveyka-ta-rivnenske-pivo.html>

Дата звернення: 05.03.2015

Коли в Рівному з'явилася перша пивоварня, достеменно досі невідомо. Архівні документи свідчать, що вже в середині 19-го століття у Рівному варили хмільний напій. А 100 років тому досвіду у цьому набував на Квасилівському пивзаводі всесвітньо відомий автор "Пригод бравого солдата Швейка" Ярослав Гашек.

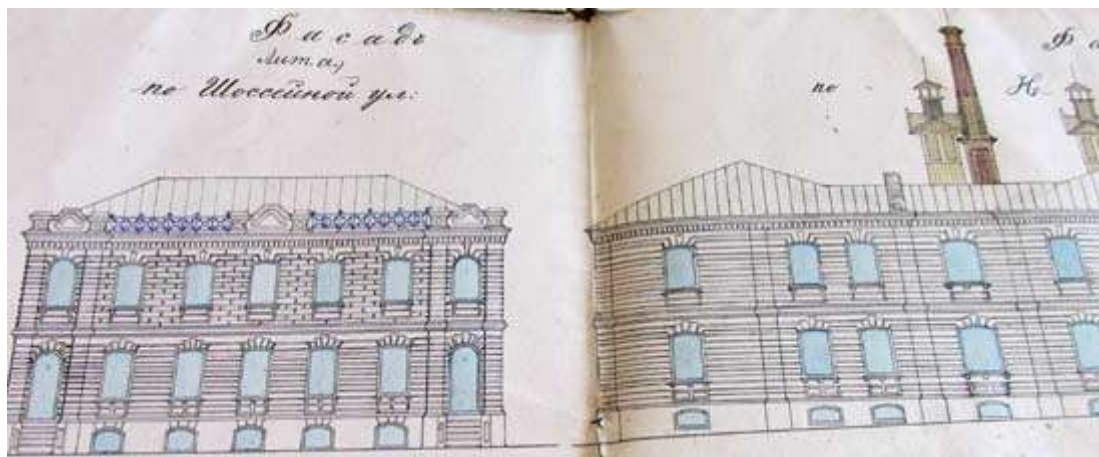
Нині над одним з корпусів Рівненського пивзаводу чаклюють будівельники. Керівництво підприємства поки не розголошує, що ж відбувається. Кажуть, хочуть зробити рівнянам сюрприз. Добре вже те, що старовинну споруду добудовують у тому ж архітектурному стилі, що її й зведено понад сто років тому.

Один зі старовинних корпусів заводу забудували у такому ж архітектурному стилі, керівництво заводу обіцяє сюрприз

У глибині двору сучасного пивзаводу старі будівлі садиби Писюка, які стали першими корпусами броварні понад сто років тому

Виробництво уже сягало понад 15 тисяч відер пива на рік на суму понад 8 тисяч рублів. Наприкінці 19-го століття Російська імперія запроваджує винну монополію. Держава викупує у власників приватних міст право на монопольне виробництво і продаж спиртних напоїв. Відтак, князь Любомирський отримав фантастичну на той час суму відкупного — 240 тисяч рублів. А пивний бізнес прибирають до рук спритні єврейські торговці.

Початковий план з ескізами розбудови заводу Писюка на території його садиби, 1903 рік ,зліва - фасад з Шосової (Соборної), справа - з Новаковської (Коперника)

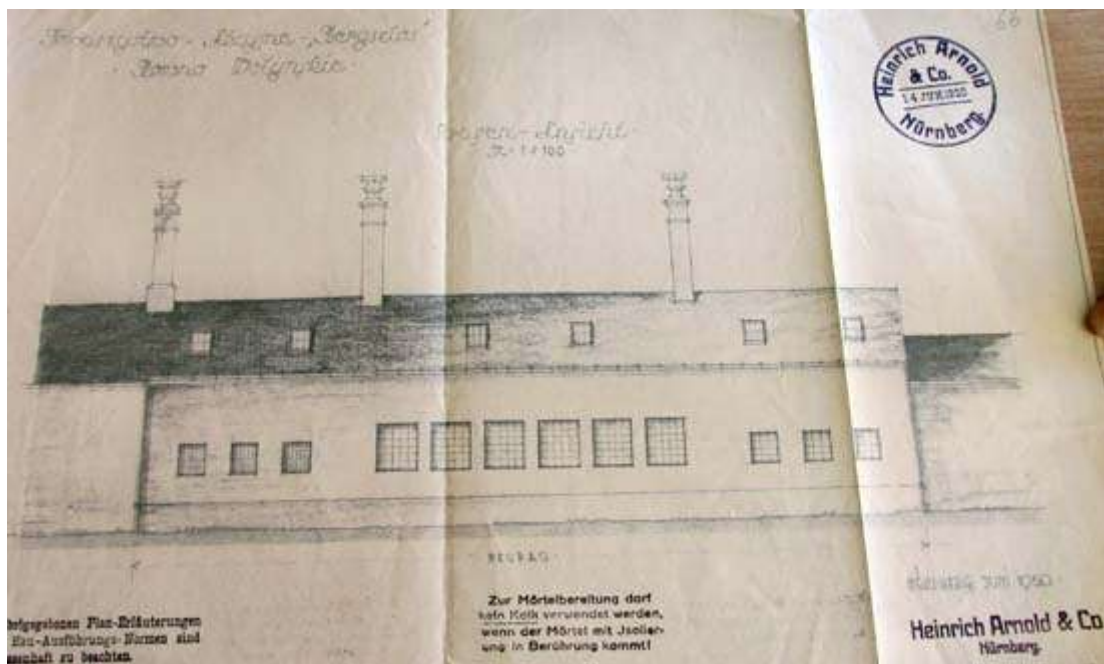
“Мочити” конкурентів — давня традиція

Однак тут у справу втрутилися несподівані конкуренти. Після угоди між російським царем Олександром II та австрійським цісарем Францом-Йосифом у 60-ті роки 19-го століття на Волинь масово вирушили чеські переселенці.

Старі корпуси

Першим “розвідником” усе сподобалося, і вже в кінці 19-го століття у Дубні, Острозі, селах Глинськ та Квасилів, що неподалік Рівного, підприємливі чехи-майстри пивної справи відкрили перші пивні заводи. Схоже, і тодішня влада не могла спокійно дивитися на успішний бізнес, бо, всупереч обіцянним преференціям, чиновники вирішили, що чеські пивовари повинні сплачувати податки за продану продукцію. Ті ж платити відмовилися. Міжнародний скандал довелося залагоджувати самому російському государю імператору.

Ескіз будівлі складів заводу за межею садиби Писюка 1930 рік

У верхніх секціях візерунчастої решітки ковалі увіковічили прізвища засновників заводу - легко можна прочитати "Бергшлоссь"

Як тільки радянська влада не здогадалася знищити таке красномовне нагадування про капіталістичне минуле міста! Теперішній Рівненський пивзавод — прямий спадкоємець Акціонерного товариства "Парового пивоваренного заводу "Бергшлоссь».

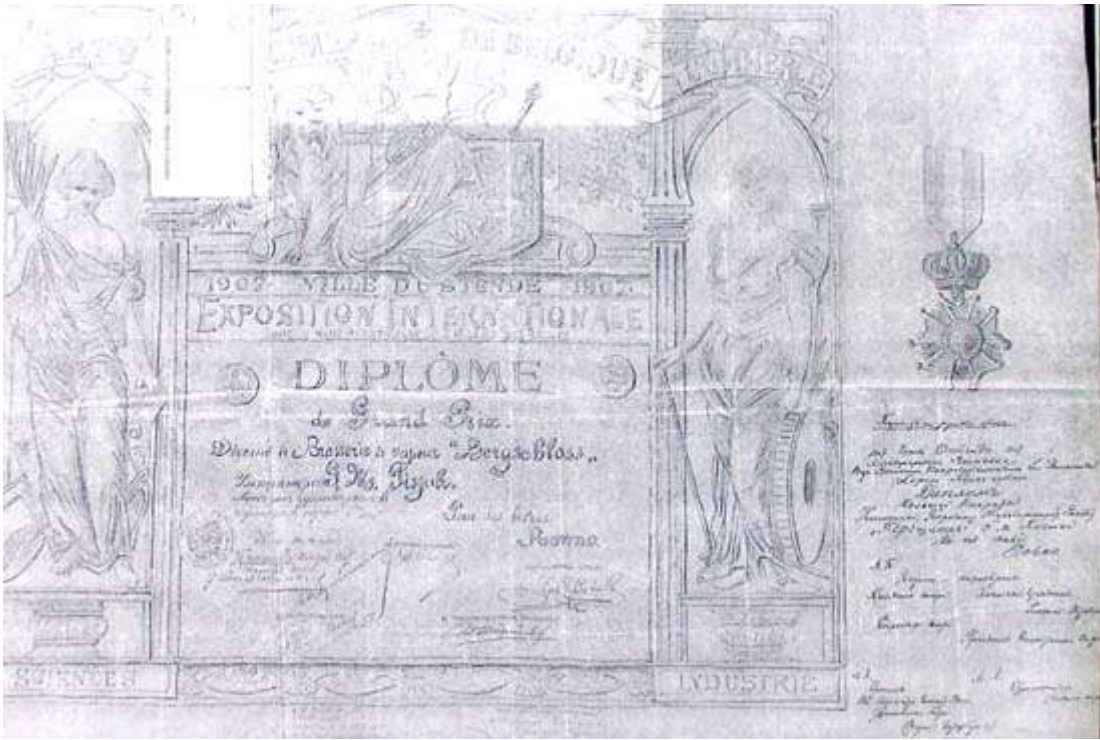
Фрагмент Додаткового проекту побудови пивоварного заводу Писюка 1903 року, фасад будівлі з вулиці Новаковської (сучасна Коперніка)

Перші корпуси заводу з'явилися у 1900 році у садбі рівненського купця ІІ Гільдії Герц-Меєра Мовшовича Писюка, що знаходилася на розі вулиць Шосової та Новаковської (теперішніх Соборної-Коперника) на площі 600 квадратних сажень. Заможний купець спочатку був одним із акціонерів. Головним же акціонером, як свідчать деякі архівні документи, був чеський підприємець, який прибув на Волинь у кінці 19-го століття з хвилею переселенців з Чехії.

Фрагмент плану Рівного поч. 20 ст., де на розі вулиць Шосової-Новаковської (зліва вгорі) позначено бровар "Бергшлоссь"

Згодом, пан Писюк викупив контрольний пакет акцій заводу "Бергшлоссь", і справа стала сімейним бізнесом родини. У 1903-1904 роках Герц Писюк попросив дозволу у міської управи на розбудову пивоварного заводу без парового двигуна у своїй садбі. Було розроблено ескізи нових будівель заводу, але не всі їх вдалося втілити. Тим часом у 1907 році пивзавод Писюка було нагороджено "Дипломом Большой награды" на міжнародній виставці у місті Остенде у Бельгії.

Міжнародний "Диплом Большой награды", якого удостоїлася продукція заводу Писюка

Оригінал цього диплому зберігається у Центральному Державному історичному архіві України у Києві. Його ксерокопію авторамі публікації надав директор Державного обласного архіву Рівненської області Микола Григорук. Півний бізнес Писюка успішно розвивався, даючи роботу рівнянам. У 1908 році на заводі трудився 31 робітник, то у 1913-у — 116.

Павільон однієї з броварень під час Волинських Торгів у парку Любомирських (нинішній парк ім. Шевченка) 30-ті роки 20 ст.

До 1917 року власник рівненської пивоварні не лише змінив форму для відливу скляних пляшок з викарбуваним текстом “Паровой пивовар, заводъ” та заводське клеймо - “Бергшлоссь” Г.М. Писюка. Ровно”, а й розширив мережу реалізації пива на всі найближчі міста і містечка. Пиво розвозили навіть до сільських шинків, попри те, що за якихось 25 кілометрів знаходилися чеські пивоварні у Глинську та Квасилові. Попри те, що влада у Рівному упродовж 1917-1920 років переходила з рук у руки щонайменше 8 разів, завод Писюка не зупинився. А з жовтня 1920-го, коли у Рівному остаточно запанували поляки, пиво “Бергшлоссь” почали постачати до елітних рівненських ресторанів - “Новий світ” та “Артель”, до кав'ярень “Едвард” і “Раже”.

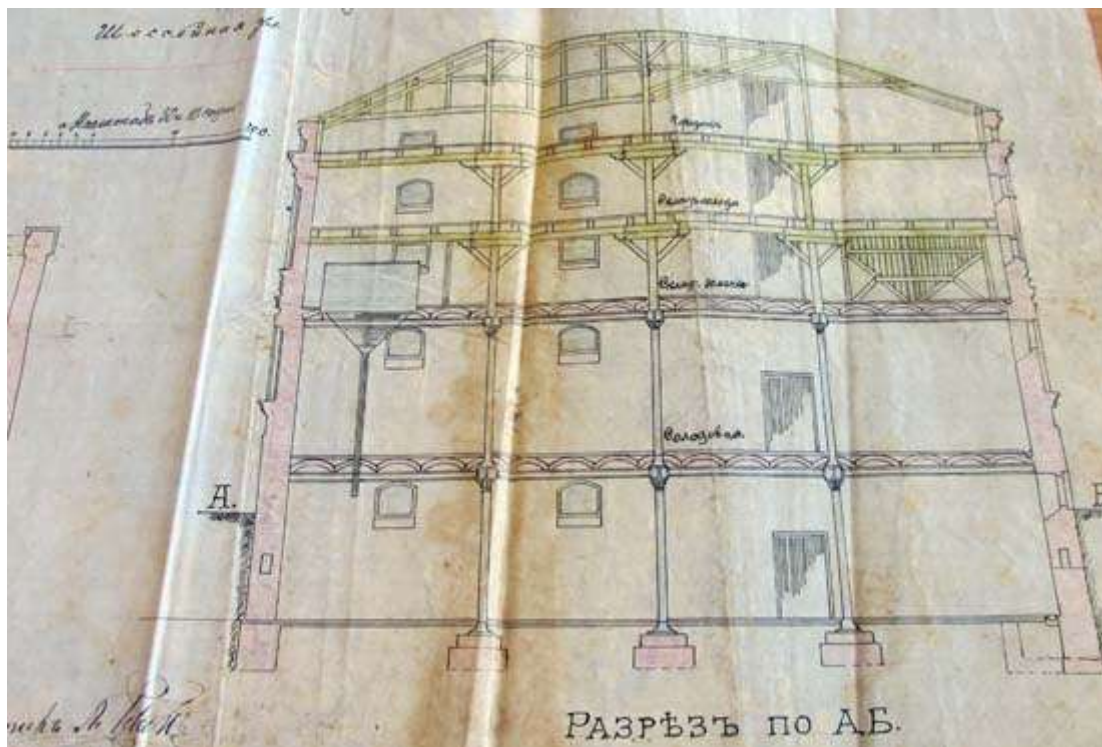

Волинські Торги, павільйон заводу "Бергшлоссь" у парку Любомирських

Як свідчать архівні документи, рівненська пивоварня Писюка у 1938 році була одним із найприбутковіших підприємств у місті. Сто двадцять працівників виготовляли 125 тисяч літрів пива щороку, приносячи річний дохід у розмірі 5 мільйонів злотих. Уже тоді спритний власник спробував запровадити закнутий виробничий цикл, налагодивши там же, у приміщеннях пивзаводу, випуск супутньої продукції - створив фабрику дріжджів і завод із виробництва штучних мінеральних вод. А під час знаменитих Торгів Волинських завод Писюка мав окремі павільйони у парку князів Любомирських, де проходили ярмарки.

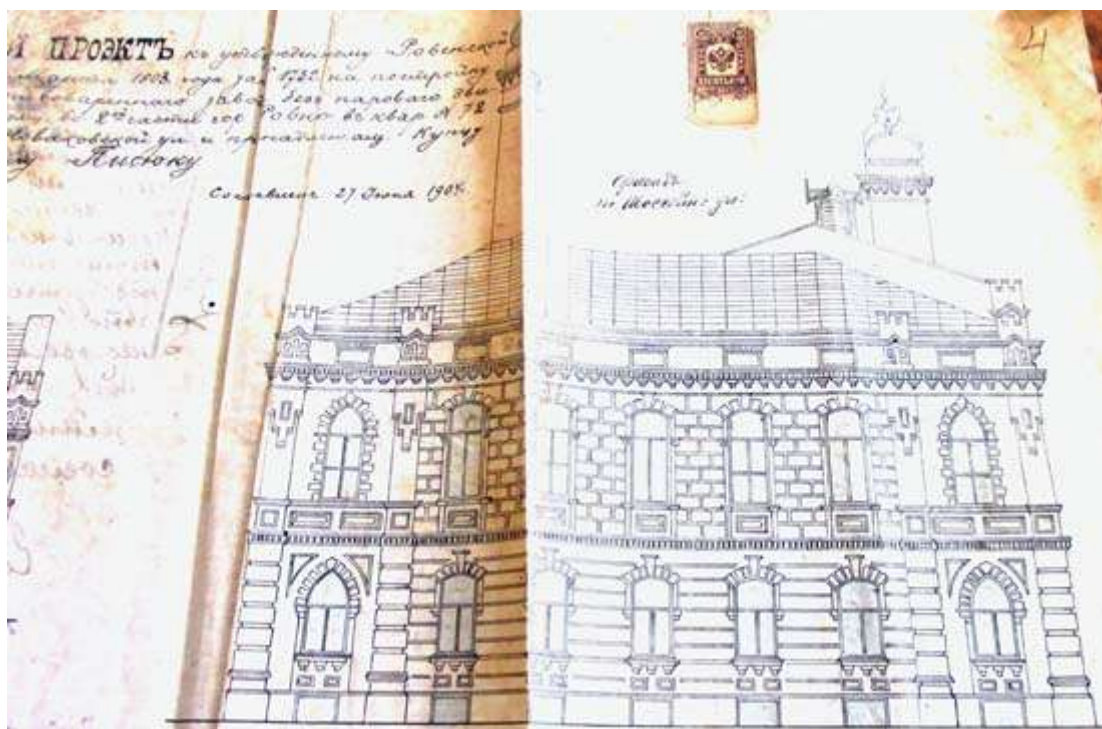
Було ваше — стало “народне”

Слава рівненського пива дещо потьмяніла з приходом у 1939 році до Рівного радянської влади. “Совети” одразу ж заходилися націоналізувати все, що можна. Як почувалися ті, хто власним розумом та працею створили підприємства і забезпечили їх нормальний розвиток, коли раптом прийшли сторонні люди і заявили, мовляв, тепер це усе тобі не належить, можна лише здогадуватися. Самого ж Герца-Меєра Писюка, як розповідають старожили міста, було репресовано.

Креслення одного з цехів

Постанову про націоналізацію пивних заводів “Бергшлос” та Квасилівського було ухвалено 15 листопада 1939 року. Однак, доки радянська влада розводила бюрократію довкола цього процесу, розпочалася Друга світова війна. Щойно вступивши в місто, німці заходилися порядкувати. І незабаром завод запрацював уже під німецькою маркою. Відступаючи з міста, у 1944-у, фашисти не тільки залишили неушкодженим сам завод, а й покинули значну кількість сировини, придатної для роботи пивоварні.

З того Додаткового проекту - фасад будівлі з вулиці Шосової (Соборної)

У роки повоєнної відбудови пивзавод запрацював у ритмі “соціалістичних змагань”, поступово втрачаючи давні традиції пивоваріння та якості. Непереливки довелося рівненським пивоварам у часи так званої боротьби з пияцтвом, яка, як і всі пропагандистські кампанії радянської влади, здійснювалася з перекосами. У кінці 50-х років завод мало не закрили зовсім - “на прохання трудящих”. А сумнозвісний горбачовський указ про боротьбу з пияцтвом 1985-го року завдав нищівного удару по рівненському пиву.

Лише за часів Незалежності у підприємства з'явився новий власник, а відтак, і шанс на відродження колишньої слави заводу “Бергшлосъ”.

Р.С. Автор висловлює подяку за допомогу з ілюстративним матеріалом працівниками Державного архіву Рівненської області, зокрема його директорові Миколі Григоруку.

Світлана Калько, спеціально для сайту "ВСЕ"